

שם פרטי:

שם משפחה:

כיתה:

דרכי תצורה: מסורגת וקווית, צורנים סופיים והלחם

דף עבודה

1 פרקו כל מילה לבסיס ולצורן סופי, וכתבו את משמעות הצורן.

מילה	בסיס	צורן סופי	משמעות
פחדן			
כפית			
מאפייה			
שבועון			
חברתי			

2 מיינו את המילים לפי דרך התצורה.

מכתב	ספרון	קולנוע	מספרה	עיתונאי	דחפור	תלבושת	ירחון
------	-------	--------	-------	---------	-------	--------	-------

שורש ומשקל (מסורגת)	בסיס וצורן סופי	הלחם בסיסים

3 צרו מילה חדשה מהבסיס ומהצורן. כתבו אותה בכתב מלא.

א. נגר + ייה = _____

ב. מחשב + ון = _____

ג. אנגליה + ית (שפה) = _____

ד. עולם + י = _____

4 התאימו כל הלחם לשתי המילים שממנו נוצר.

טור א

1. קולנוע

2. שמרטף

3. מגדלור

4. דחפור

5. מדרחוב

טור ב

מדרכה + רחוב ☐

קול + נוע ☐

שמר + טף ☐

מגדל + אור ☐

דחף + חפר ☐

5 בחרו את התשובה הנכונה.

- א. מה משמעות הצורן במילה «פטפטן»?
- הקטנה מקום בעל תכונה בולטת שם תואר
- ב. באיזו מילה הצורן יון מציין הקטנה?
- עיתון ספרון מילון שבועון
- ג. באיזו מילה התצורה מסורגת?
- מגדלור ביתי משחק כפית
- ד. מה משותף ל«נגרייה» ול«מאפייה»?
- שתייה מציינות מקום עבודה שתייה שמות תואר שתייה הלחם שתייה בשורש מרובע

6 נכון או לא נכון? תקנו את הלא נכונים.

- א. בתצורה קווית הבסיס הוא מילה שקיימת בשפה.
- ב. «מכתב» נוצר מהבסיס «כתב» ומהצורן י-מ.
- ג. בהלחם תמיד נשמרות שתי המילים במלואן.
- ד. הצורן יי יוצר שמות תואר, כמו «יומי».

נכון / לא נכון

נכון / לא נכון

נכון / לא נכון

נכון / לא נכון

מילים חדשות לכיתה חדשה*

- 1 | בתחילת השנה הקמנו בכיתה פינת קריאה. הבאנו ספרונים קטנים, שבועון לנוער ומילון עבה. אחת התלמידות הציעה להכין גם דף מידע חודשי, ומישהו הציע לקרוא לו «ירחון הכיתה».
- 4 | הנגרייה של בית הספר בנתה לנו מדף, ובאחד הימים צולם הקיר במצלמה של מעבדת המחשבים. התמונה פורסמה באתר הבית-ספרי, ומאז כולם רוצים פינה כזאת גם בכיתה שלהם.

* נכתב על ידי רונית מלכה, 2016. מתוך: «עלים» – ירחון לנוער.

8 לפי הקטע «מילים חדשות לכיתה חדשה»: כתבו ליד כל מילה את דרך התצורה שלה (ואם קווית – את הבסיס והצורן).

- א. ספרונים
- ב. שבועון
- ג. מילון
- ד. נגרייה
- ה. מצלמה
- ו. מעבדת

9 המציאו שתי מילים חדשות לעברית: אחת בדרך של בסיס וצורן סופי ואחת בדרך של הלחם. לכל מילה כתבו ממה נוצרה, מה פירושה ומשפט לדוגמה.

10 כתבו את הבסיס שממנו נוצרה המילה.

- א. חשמלאי – הבסיס: _____
- ב. צמחייה – הבסיס: _____
- ג. כיסון – הבסיס: _____
- ד. מקצועי – הבסיס: _____

11 השלימו: מה דרך התצורה, וממה נוצרה המילה?

מילה	דרך התצורה	ממה נוצרה
מגדלור		
מסרק		
עגלון		
מחזמר		

12 נכון או לא נכון? תקנו.

- א. אותו צורן סופי יכול לשאת יותר ממשמעות אחת.
- ב. «עברית» ו«כפית» נוצרו באותו צורן, אבל משמעותו שונה בכל אחת.
- ג. «מסעדה» נוצרה בדרך של בסיס וצורן סופי.

13 מצאו בבית או ברחוב שלוש מילים שנוצרו בתצורה קווית. לכל מילה כתבו את הבסיס ואת הצורן (או את שתי המילים בהלחם).

תשובות – דרכי תצורה: מסורגת וקווית, צורנים סופיים והלחם

1 פרקו כל מילה לבסיס ולצורן סופי, וכתבו את משמעות הצורן.

מילה	בסיס	צורן סופי	משמעות
פחדן	פחד	־ן	בעל תכונה
כפית	כף	־ית	הקטנה
מאפייה	מאפה	־ייה	מקום
שבועון	שבוע	־ון	כתב עת
חברתי	חברה	־י	שם תואר

2 מיינו את המילים לפי דרך התצורה.

שורש ומשקל (מסורגת)	בסיס וצורן סופי	הלחם בסיסים
מכתב, מספרה, תלבושת	ספרון, עיתונאי, ירחון	קולנוע, דחפור

3 צרו מילה חדשה מהבסיס ומהצורן. כתבו אותה בכתיב מלא.

- א. נגר + ייה = נגרייה
- ב. מחשב + ון = מחשבון
- ג. אנגליה + ית (שפה) = אנגלית
- ד. עולם + י = עולמי

4 התאימו כל הלחם לשתי המילים שממנו נוצר.

טור א	טור ב
1. קולנוע	5. מדרכה + רחוב
2. שמרטף	1. קול + נוע
3. מגדלור	2. שמר + טף
4. דחפור	3. מגדל + אור
5. מדרחוב	4. דחף + חפר

5 בחרו את התשובה הנכונה.

א. מה משמעות הצורן במילה «פטפטן»?

- הקטנה ○ מקום ● בעל תכונה בולטת ○ שם תואר

ב. באיזו מילה הצורן יון מציין הקטנה?

- עיתון ● ספרון ○ מילון ○ שבועון

ג. באיזו מילה התצורה מסורגת?

- מגדלור ○ ביתי ● משחק ○ כפית

ד. מה משותף ל«נגרייה» ול«מאפייה»?

- שתיהן מציינות מקום עבודה ○ שתיהן שמות תואר ○ שתיהן הלחם

- שתיהן בשורש מרובע

6 נכון או לא נכון? תקנו את הלא נכונים.

א. בתצורה קווית הבסיס הוא מילה שקיימת בשפה. **נכון**

ב. «מכתב» נוצר מהבסיס «כתב» ומהצורן י-מ. **לא נכון** – «מכתב» נוצר מהשורש כ-ת-ב במשקל מִקְטָל – תצורה מסורגת

ג. בהלחם תמיד נשמרות שתי המילים במלואן. **לא נכון** – לעיתים חלק מהמילים נשמט, למשל מדרכה + רחוב = מדרחוב

ד. הצורן י-י יוצר שמות תואר, כמו «יומי». **נכון**

8 לפי הקטע «מילים חדשות לכיתה חדשה»: כתבו ליד כל מילה את דרך התצורה שלה (ואם קווית – את הבסיס והצורן).

א. ספרונים ← **קווית: ספר + ון**

ב. שבועון ← **קווית: שבוע + ון**

ג. מילון ← **קווית: מילה + ון**

ד. נגרייה ← **קווית: נגר + ייה**

ה. מצלמה ← **מסורגת: צ-ל-ם במשקל מִקְטָלָה**

ו. מעבדת ← **מסורגת: ע-ב-ד במשקל מִקְטָלָה (מעבדה)**

9 המציאו שתי מילים חדשות לעברית: אחת בדרך של בסיס וצורן סופי ואחת בדרך של הלחם. לכל מילה כתבו ממה נוצרה, מה פירושה ומשפט לדוגמה.

תשובה אפשרית: תשובה אישית. לדוגמה: «שיעורון» (שיעור + ון) – שיעור קצר מאוד: «היום היה לנו שיעורון של עשר דקות». «מסכבוק» (מסך + בוקר) – זמן מסך של בוקר: «הגבלנו את המסכבוק לרבע שעה».

10 כתבו את הבסיס שממנו נוצרה המילה.

א. חשמלאי – הבסיס: **חשמל**

ב. צמחייה – הבסיס: **צמח**

ג. כיסון – הבסיס: **כיס**

ד. מקצועי – הבסיס: **מקצוע**

11 השלימו: מה דרך התצורה, וממה נוצרה המילה?

מילה	דרך התצורה	ממה נוצרה
מגדלור	הלחם	מגדל + אור
מסרק	שורש ומשקל	ס־ר־ק + מְקַטֵּל
עגלון	בסיס וצורן	עגלה + ון
מחזמר	הלחם	מחזה + זמר

12 נכון או לא נכון? תקנו.

א. אותו צורן סופי יכול לשאת יותר ממשמעות אחת. **נכון**

ב. «עברית» ו«כפית» נוצרו באותו צורן, אבל משמעותו שונה בכל אחת. **נכון**

ג. «מסעדה» נוצרה בדרך של בסיס וצורן סופי. **לא נכון** – «מסעדה» נוצרה מהשורש ס־ע־ד במשקל מְקַטֵּלָה

13 מצאו בבית או ברחוב שלוש מילים שנוצרו בתצורה קווית. לכל מילה כתבו את הבסיס ואת הצורן (או את שתי המילים בהלחם).

תשובה אפשרית: תשובה אישית. לדוגמה: «מחשבון» (מחשב + ון), «ידני» (יד + ני/י), «קולנוע» (קול + נוע).